

Τὸ Πρόσωπο τῆς Θεοτόκου στὴν Προτεσταντικὴ Θεολογία*

Πρεσβ. Βασιλείου Α. Γεωργοπούλου (Μ.Θ.)

Τὸ νὰ θελήσει κάποιος νὰ παρουσιάσει τὸ πῶς ἀντιμετώπισε τὴν Θεοτόκο ἢ προτεσταντικὴ θεολογία, σὲ ὅλα τὰ στάδια ἐξέλιξης τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἀναμφιβόλως ξεφεύγει ἀπὸ τὰ πλαίσια ἐνὸς ἄρθρου καὶ χρειάζεται συγγραφὴ ὀγκώδους βιβλίου.

Ἡ δική μας ὁμῶς ἐδῶ σύντομη ἱστορικοδογματικὴ ἀναφορὰ ἔχει ὡς σκοπὸ, νὰ παρουσιάσει τὸν ἐκτροχιασμὸ τῆς προτεσταντικῆς θεολογίας ἀπὸ τὴν Πίστη τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως αὐτὴ μαρτυρεῖται στοὺς φορεῖς τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως στὸ ζήτημα αὐτό, ἀλλὰ ταυτοχρόνως νὰ ἐπισημάνει καὶ τὸν ἀπίστευτο βαθμὸ διαβρώσεως τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἀπὸ τὸν ὀρθολογισμὸ καὶ τὴν αὐθαιρεσία.

* * *

ΞΕΚΙΝΩΝΤΑΣ ἀπὸ τοὺς ἡγέτες τῆς Διαμαρτυρήσεως, πρέπει νὰ ἀναφέρουμε, ὅτι ὁ Λούθηρος στάθηκε μὲ σεβασμὸ ἀπέναντι στὸ φρόνημα τῆς Ἐκκλησίας σχετικὰ μὲ τὶς ιδιότητες τῆς Μαρίας, ὅπως τὴν ἀποκαλοῦσε, ὡς Θεοτόκο καὶ Ἄειπάρθενο.

Οὐδέποτε ἀμφισβήτησε τὶς δύο αὐτὲς ιδιότητες¹ καὶ ταυτοχρόνως παρουσίαζε τὸ πρόσωπο τῆς Θεοτόκου ὡς πρότυπο ταπεινοφροσύνης καὶ πίστεως.

Φοβούμενος ὁμῶς μὴ μειωθεῖ ἡ μοναδικὴ μεσιτεία καὶ τὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ, ἀσκοῦσε κριτικὴ σὲ πολλὰς μορφὰς ἐκδηλώσεως τιμῆς πρὸς τὴν Θεοτόκο, ὅπως ἐπίσης ἀπέρριπτε τὴν ἐπίκληση τῶν πρεσβειῶν της².

Στὰ ἴδια πλαίσια θὰ κινηθοῦν ὁ Ζβίγγλιος καὶ ὁ Καλβίνος, οἱ ὁποῖοι ὁμολογοῦσαν τὶς ιδιότητες τῆς Μητέρας τοῦ Κυρίου ὡς

Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου, ἀπέρριπταν ὁμως τὴν ἐπίκληση καὶ μεσιτεία τῆς Θεοτόκου.

Ὁ Καλβῖνος μάλιστα ὑπῆρξε ὁ πλέον μαχητικὸς καὶ ἀνένδοτος πολέμιος κάθε τιμῆς πρὸς Αὐτήν. Ὅποιαδήποτε τιμὴ πρὸς τὴν Θεοτόκο τὴν χαρακτήριζε ὡς εἰδωλολατρία³.

Πρέπει νὰ ἐπισημάνουμε, ὅτι γιὰ τὴν ἀρνητικὴν τοποθέτηση τῶν ἡγετῶν τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἔναντι τῆς τιμῆς, τῆς ἐπικλήσεως, καὶ πρεσβειῶν τῆς Θεοτόκου καθοριστικὸν ρόλο ἔπαιξαν, σὺν τοῖς ἄλλοις, οἱ παπικὲς μεσαιωνικὲς πλάνες καὶ ὑπερβολὲς στὸ ζήτημα αὐτό.

Χαρακτηριστικὸν παράδειγμα, ἡ περίπτωση τοῦ Φρειδερίκου τοῦ σοφοῦ ἐκλέκτορα τῆς Σαξωνίας, ὅπου στὴ συλλογὴ του τῶν 19.013 «*ίερῶν*» ἀντικειμένων τὸ 1520 συγκαταλέγονταν τέσσερις τρίχες τῆς Θεοτόκου (!!!) καθὼς καὶ ἓνα δέμα σανὸ ἀπὸ τὸ σπῆλαιο τῆς Βηθλεὲμ (!!!)⁴.

Στὰ Συμβολικὰ Κεῖμενα τοῦ Προτεσταντισμοῦ, τόσο τῆς λουθηρανικῆς ἀποχρώσεως (π.χ. Αὐγουσταία Ὁμολογία, ἄρθρο 3, Σμαλκαδικὰ ἄρθρα I, 4), ὅσο καὶ τῆς καλβινικῆς (π.χ. Κατήχηση Χαϊδελεβέργης, ἄρθρο 35), ὅσο καὶ στὴ Formula Concordiae τοῦ 1571 (ἐπιτομὴ ἄρθρο 8, 12), διατηρήθηκε ἡ πίστις ὅτι ἡ Μητέρα τοῦ Κυρίου εἶναι ὄντως Θεοτόκος καὶ Ἀειπάρθενος⁵. Ἀπορρίπτονται ὁμως ταυτοχρόνως κάθε μορφὴ τιμῆς, ἐπίκλησης καὶ μεσιτείας τῆς⁶.

Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἐξαίρεση ἀποτελεῖ ὁ ἀντιτριαδικὸς αἰρετικὸς Σωκῖνος, καθὼς ἀρνοῦνταν τὶς ιδιότητές Της ὡς Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου⁷.

Ἡ διαμορφωμένη αὐτὴ πίστις γιὰ τὴν Θεοτόκο τοῦ Προτεσταντισμοῦ ὅπως ἔχει ἐκφραστεῖ στὰ Συμβολικὰ του Κεῖμενα, θὰ διατηρηθεῖ μέχρι τὰ τέλη τοῦ ΙΖ' αἰ. καὶ θὰ ἐκφράζει στὸ ζήτημα αὐτό, ἀπὸ πλευρᾶς ἐξελίξεως τοῦ Προτεσταντισμοῦ, τὴν λεγομένην Παλαιοπροτεσταντικὴ Ὁρθοδοξία.

Ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν ἀμφισβητήθηκε στὸ διάστημα αὐτὸ ἡ Θεομητρότητα καὶ τὸ Ἀειπάρθενον, εἶναι ὅτι ἡ Χριστολογία τῆς Παλαιοπροτεσταντικῆς Ὁρθοδοξίας ἀκολουθεῖ σὲ ἓνα μεγάλο βαθμὸ τὴν Χριστολογία τῆς ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας⁸.

* * *

ΑΝΤΙΘΕΤΩΣ ὁμως, ἀπὸ τὸ ἸΗ΄ αἰ., ἐποχὴ τοῦ Νεοπροτεσταντισμοῦ καὶ μὲ κυρίαρχα ρεύματα τὸν Διαφωτισμό, τὸν Πιетиισμό, τὸν Ὑποκειμενισμό, θὰ ἀμφισβητηθεῖ ἡ παλαιότερη προτεσταντικὴ Χριστολογία καὶ τὸ πρόσωπο τῆς Θεοτόκου θὰ ὑποτιμηθεῖ.

Σταθερὰ πλέον θὰ ἀμφισβητοῦνται οἱ ιδιότητές Της ὡς Θεοτόκου καὶ Ἄειπαρθένου.

Γιὰ τὸν Schleiermacher (+1834), λόγῳ τῆς νεοσαβελλιανικῆς Τριαδολογίας του καὶ τῆς κακόδοξης Χριστολογίας του, οἱ δύο αὐτές ιδιότητες τῆς Θεοτόκου δὲν ἔχουν καμμία θέση στὴ θεολογία του⁹.

Τὴν ἀμφισβήτηση θὰ συνεχίσει περαιτέρω ὁ λεγόμενος Πολιτιστικὸς Προτεσταντισμὸς τοῦ ἸΘ΄ αἰ. μέχρι τὴς ἀρχῆς τοῦ Κ΄ αἰ.

Ἡ ὀρθολογιστικὴ κριτικὴ καὶ οἱ φιλελεύθεροι Προτεστάντες θεολόγοι (D. Strauss, Chr. Bauer, A. v. Harnack, κ.ἄ.), ἀμφισβητώντας κάθε στοιχεῖο θαύματος στὴν Ἁγία Γραφή, ἀγνοῶντας τὴν ἀρχαία Ἐκκλησιαστικὴ Παράδοση, καὶ περιφρονῶντας τὴν παλαιότερη προτεσταντικὴ διδασκαλία θὰ μιλήσουν γιὰ «μύθους» σχετικὰ μὲ τὸ πρόσωπο καὶ τὴς ιδιότητες τῆς Θεοτόκου.

Ἦδη ἀπὸ τὸ 1836, ὁ D. Strauss στὸ πολύκροτο ἔργο του «*Ἡ Ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ*» τὴν ὑπερφυσικὴ σύλληψη τοῦ Θεανθρώπου θὰ τὴν χαρακτηρίσει ὡς μῦθο, ποὺ ἐμφιλοχώρησε στὴ βιβλικὴ διήγηση ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ μυθολογία.

Τὴν ἤδη περιφρονητικὴ καὶ μειωτικὴ προσέγγιση τοῦ προσώπου τῆς Θεοτόκου θὰ τὴν συνεχίσει ἐντὸς τοῦ Προτεσταντισμοῦ τὸν Κ΄ αἰ. ἡ Θρησκευο-ιστορικὴ Σχολὴ (religiongeschichtliche Schule).

Ἐκπρόσωποι τῆς Θρησκευο-ιστορικῆς Σχολῆς (M. Dibelius, W. Bousset, E. Norden, κ.ἄ.) θὰ παραλληλίσουν τὴν Θεοτόκο μὲ θεότητες ἄλλων θρησκειῶν¹⁰.

Παραλλήλως, θὰ προσπαθήσουν νὰ ἀποδείξουν ὅτι οἱ σχετικὲς βιβλικὲς διηγήσεις τῶν Ματθαίου καὶ Λουκᾶ, σχετικὰ μὲ τὸ πρόσωπο τῆς Θεοτόκου καὶ τὴ Γέννηση τοῦ Θεανθρώπου, ἔχουν ἐξάρτηση ἀπὸ τὴς μυθολογίες τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς¹¹.

Ἀντιθέτως, μὲ σεβασμὸ ἀπέναντι στὴς ιδιότητες τῆς Θεοτόκου καὶ Ἄειπαρθένου θὰ σταθεῖ ὁ κύριος ἐκφραστὴς τῆς Διαλεκτικῆς Θεολογίας K. Barth¹², ἐνῶ ὁ E. Brunner¹⁵ θὰ ἀπορρίψει τὸ Ἄειπάρθενο τῆς Θεοτόκου.

Τὸ πρόσωπο τῆς Θεοτόκου δὲν θὰ τύχει καλύτερης μεταχείρισης ἀπὸ (τὸ) πρόγραμμα «ἀπομύθευσης» τῆς Ἁγίας Γραφῆς τοῦ R. Bulltman καὶ τοὺς περὶ αὐτόν.

Μύθος εἶναι ἐπίσης ἡ Ἀειπαρθενία τῆς Θεοτόκου καὶ γιὰ ἓνα ἀκόμη ἐπιφανῆ προτεστάντη θεολόγο τὸν W. Pannenberg¹⁴.

Ταυτοχρόνως ὁμως ἡ Προτεσταντικὴ Θεολογία θὰ ἐπαναλάβει στὸν εἰκοστὸ αἰώνα, κατὰ τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας ἐπιχειρήματα τῆς ἀρχαίας ἰουδαϊκῆς ἀντιχριστιανικῆς πολεμικῆς¹⁵.

Τέτοιο εἶναι π.χ. ὅτι τὸ χωρίο Ἦσ. 7, 14, στὸ ἐβραϊκὸ ἔχει τὴ λέξη «*Almah*» = νεᾶνις καὶ ὄχι «*Bethula*» = παρθένος, ποὺ μετέφρασαν, ὑποτίθεται, ἐσφαλμένως οἱ Ἑβδομήκοντα.

Ἐπίσης, κλασικὸς θὰ παραμένει ὁ προτεσταντικὸς ἰσχυρισμὸς, μνημεῖο ὀρθολογισμοῦ, ὅτι ἡ πίστη τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν Θεοτόκο ὡς Θεοτόκο καὶ Ἀειπάρθενο εἶναι ἓνα κατάλοιπο μιᾶς προ-επιστημονικῆς κατανόησης τοῦ κόσμου καὶ τῶν γεγονότων¹⁶.

* * *

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ τοῦ σύγχρονου Προτεσταντισμοῦ εἶναι θλιβερὰ ἀπαξιωτικὲς καὶ περιφρονητικὲς γιὰ τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο. Αὐτὸ σχετίζεται μὲ τὴν ἐξέλιξη τῆς Προτεσταντικῆς Χριστολογίας, ἡ ὁποία ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, καὶ παλαιότερα καὶ σήμερα, ἔχει ἄλλοτε νεο-αρειανικὸ καὶ ἄλλοτε νεο-νεστοριανικὸ χαρακτῆρα.

Γιὰ τὸν Ὁρθόδοξο Χριστιανὸ οἱ προτεσταντικὲς αὐτὲς ἀντιλήψεις εἶναι δηλωτικὲς ὄχι μόνον τῆς μόνιμης δυσπερίγραπτης τραγωδίας τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἀλλὰ ἔχουν ταυτοχρόνως αἰρετικὸ καὶ βλάσφημο χαρακτῆρα. Καὶ βεβαίως, κατὰ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη Δαμασκηνό,

«*Ἀπαγε. Οὐ σωφρονοῦντος λογισμοῦ τὰ τοιαῦτα φρονεῖν*»¹⁷.

□

(*) Περιόδ. «**Κοινωνία**», Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 2002, σελ. 133-135, ἐπιμέλ. ἡμετ.

1. Weim. Ausg, 11, 434-435.

2. Weim. Ausg 30, II, 312, 348.

3. **Stimm M.L.** (1892), 460. Πρεσβ. Β. Γεωργοπούλου, *Ἡ κριτικὴ τοῦ Ἱ. Καλβίνου κατὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων*, Ἀθήνα 2000, σελ. 8-10.

4. **Poland H. Bainton**, *Ἐδῶ στέκομαι. Μαρτῖνος Λούθηρος*, (μετ. Γ. Ζερβοπούλου), Ἑλεύθερος Ἐκδόσεις, Πειραιᾶς 1986, σελ. 48.

5. **G. L. Mueller**, «Prinzipien katholischer Mariologie im Licht evangelischer Anfragen Catholica», 35 (1991), σελ. 181-192.

6. **L. Grane**, *Die Confesio Augustana Goettingen*, 1996, σελ. 161-164. **J. Rohls**, *Theologie*

reformierter Bekenntnisschriften, Goettingen 1987, σελ. 238.

7. **A. v. Harnack**, Dogmengeschichte, Tuebingen 1991, 8η έκδ., σελ. 451.
8. **N. Ματσούκα**, *Ὁ προτεσταντισμός*, έκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1995, σελ. 53-56. **Ἰ. Καρμύρη**, *Ὁρθοδοξία καὶ Προτεσταντισμός*, τόμος I, Ἀθήναι 1937, σελ. 269-270.
9. Der christliche Glaube, Band I, Berlin 1830, 2η έκδ., § 96. 97,2. Band II, Berlin 1831, 2η έκδ., § 172,3.
10. **K. Pruemm**, Der christliche Glaube und die altheidnische Welt, Leipzig 1935, I, 283-233.
11. **B. H. Merkelbach**, Mariologia, Paris 1939, σελ. 121-124.
12. Kirchliche Dogmatik, I/1 (1932), σελ. 510. I/2 σελ. 189-221.
13. **E. Brunner**, Der Mittler Zur Besimmung über den Christusglauben, Zürich 1947, 4η έκδ. σελ. 288-289. **Τοῦ Ἰδίου**, Der Mensch in Widerspruch, Berlin 1937, σελ. 10-12 κ.ᾶ.
14. **W. Pannenberg**, Das Glaubensbekenntnis, Gutersloh 1982, 81-83.
15. **Ἰουστίνου**, *Διάλογος πρὸς Τρύφωνα*, 43, 8. 67, 1. 71, 1. / ΒΕΠΕΣ 3, 246. 271-277. **Εὐσεβίου Καισαρείας**, *Ἐκλογαὶ προφητικαὶ* 4, 4 / PG 22, 1201CD-1204ABC.
16. **W. Kuenneth**, Fundamente des Glaubens, Wuppertal 1980, 113-114.
17. Ἐκδοσις Ἀκριβῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, Δ', 14.